

بیماریهای گیاهان علوفه ای

یونجه وشبدر:

alfalfa and clover diseases

یونجه با نام علمی

Medicago sativa

مهمترین گیاه علوفه ای در ایران و جهان است. که به دلیل ارزش غذایی بالا و قابلیت کشت در اقلیم های مختلف مورد توجه زیادی قرار گرفته است. مهمترین بیماریهای یونجه و شبدر عبارت اند از: 1- لکه برگگی معمولی یونجه 2- لکه اجری برگگی یونجه 3- سفیدک پودری یونجه 4- سفیدک کرکی یونجه 5- زنگ یونجه 6- آنتراکنوز یونجه 7- لکه سیاه شبدر 8- پوسیدگی فوزاریومی 9- بیماری پوسیدگی ساقه و علوفه در اثر اسکروتینا 10- پوسیدگی ریشه ناشی از فیتوفترا 11- نماتد ساقه یونجه 12- پژمردگی باکتریایی یونجه 13- ویروس موزاییک یونجه 14- جاروک یونجه 15- سس یونجه

بیماریهای زیر به دلیل اهمیت بیشتر بطور خلاصه شرح داده میشوند:

1- لکه برگگی معمولی یونجه از بیماریهای مهم یونجه که باعث ریزش برگها شده و گاها تا 40% محصول از بین میرود و در تمام نقاط یونجه کاری وجود دارد.

نشانه بیماری: ظهور لکه های کوچک گرد قهوه ای تا سیاه رنگ روی برگهای جوان. برگ های الوده به رنگ زرد در می آید و با پیشرفت بیماری می ریزند و از طرفی میزان پروتئین برگ ها کاهش می یابد.

عامل بیماری قارچی به نام

Pseudopeziza medicaginis

از رده اسکو میستها می باشد و زمستان را در برگ های ریخته شده طی می کند. و با گرم شدن هوا در اوایل بهار و فراهم شدن رطوبت مناسب رشد کرده و برگ های پایینی را الوده می نماید. الودگی های بعدی از طریق برگهای الوده ایجاد می شود.

کنترل بیماری: استفاده از ارقام مقاوم و برداشت زود هنگام در پاییز موجب کاهش الودگی می باشد.

2- سفیدک پودری یونجه: از بیماری های مهم یونجه در کشور بوده که خسارت اقتصادی بالایی را ایجاد می کند و در مناطق گرم و خشک انتشار بیشتری داشته و دامنه میزبانی وسیعی دارد.

نشانه بیماری: در برگ ها به صورت پوشش پودری سفید رنگ متراکم یا پراکنده که همان میسیلیوم های وکنید یوفور های قارچ است دیده می شود. با رشد بیماری علاوه بر برگ بقیه اندام های گیاهی نظیر ساقه نیز الوده می شود.

عامل بیماری: قارچ

Lereillula taurica

بوده که در مناطق گرم و خشک گسترش داشته و زمستان گذرانی قارچ عامل بیماریه صورت اسکوکارپ می باشد.

کنترل بیماری: کم هزینه ترین روش، شناسایی و کشت ارقام مقاوم یا نیمه مقاوم است که در بین ارقام قره یونجه، نیمه مقاوم، بمی نیمه حساس ، ارقام همدانی 121 و 122 حساس، ارقام رنجر و مهاجران بسیار حساس ارزیابی شده اند.

3- بیماری لکه سیاه شبدر: این بیماری از بیماریهای مهم شبدر در ایران بوده و در تمام نقاط دنیا بلاخص در جاهای مرطوب و در ماه های تابستان شیوع دارد.

نشانه بیماری: ابتدا لکه های سیاه رنگ در زیر برگ ها تشکیل شده و بعدا در اثر گسترش بیماری توسعه یافته کل سطح برگ را فرا گرفته و موجب از بین رفتن آن می شود.

عامل بیماری: قارچی به نام

Ply thrin cium trifoli

بوده و این قارچ در جاهایی که رطوبت کم باشد فعالیت بیماری کاهش یا حتی متوقف می شود.

کنترل بیماری: برداشت زودتر از موعد برای کاهش خسارت و کاهش رطوبت از طریق کم کردن زمان آبیاری نیز توصیه می شود.

4- نماتد ساقه یونجه: این نماتد گسترش جهانی دارد و در مناطق معتدل شایع تر است. نماتد ساقه یکی از مخرب ترین نماتد های انگل گیاهی است که به تعداد زیادی از گونه های گیاهی از جمله شبدر، چاودار، پیاز خوراکی و توت فرنگی حمله می کند.

نشانه بیماری: رشد کم بوته های الوده ، میان گره های بسیار کوتاه و متورم بودن گره ها بوده و در هوای گرم و مرطوب برگ ها ممکن است لوله شده و بد شکل یا سفید شوند.

عامل بیماری:

Ditylenchus dipsaci

نام دارد به طول 11 الی 1/3 میلیمتر و حدو 20 میکرون قطر دارد. هر نماتد ماده حدود 200 تا 500 تخم می گذارد.

نماتد نر و ماده هر دو کرمی شکل هستند. ساقه های الوده بزرگ و بد شکل میشوند و گره ها متورم شده و میان گره ها کوتاه می مانند. این نشانه ها ناشی از تغییرات پاتولوژیکی ایجاد شده در اثر انزیم های ترشح شده توسط نماتد و عدم تعادل هورمون های اکسین تولید شده توسط گیاه است. نکروز ساقه های پایینی با تکثیر نماتد آغاز می شود و دوره های طولانی انگلی بودن و رطوبت بالا باعث سیاه شدن ساقه تا ارتفاع 30 سانتی متر می شود و بعد از مدتی گیاه می میرد. این نماتد حتی بذر را نیز الوده کرده و مرحله لاروی سن چهارم مرحله مقاوم نماتد است که می تواند تا 20 سال در حالت کمون در بذر الوده باقی بماند. خاک حاوی بقایای الوده، آب ابیاری و ماشین الات از عوامل گسترش ان در مزرعه هستند.

کنترل بیماری: کنترل زراعی شامل استفاده از ارقام مقاوم، تناوب زراعی 2 تا 3 سال با گیاهان غیر میزبان مانند غلات، لوبیاو ذرت ،استفاده از نماتدکشهای سیستمیک مانند متالاکسیل ، فورات و تیونازین موثر است.

5- بیماری ویروس موزائیک یونجه: این ویروس مهمترین ویروس الوده کننده یونجه می باشد. دامنه میزبانی وسیع در حدود 400 گونه گیاهی از 50 خانواده را دارا بوده.

نشانه بیماری: در ارقام حساس در شرایط خنک بهار و پاییز ظاهر می شوند. گیاهان الوده عموما لکه های پیسه ای ، موزائیکی ، بدشکلی ، کوتولگی ونکروزه شدن را نمایان می کنند. حالت چروکیدگی دربرگها دیده می شود. تعداد جوانه هایی که از پایین بوته رشد می کنند افزایش یافته و ساقه های ضعیف با برگ های ریز تولید می کنند.

عامل بیماری: ویروسی از جنس

Alfamo virus

و انتقال ان از طریق مکانیکی، انتقال با بذروهمچنین توسط شته ها منتقل می گردد.

کنترل بیماری: استفاده از سموم حشره کش برای کنترل ناقلین ویروس مثل شته ها.

6- بیماری جاروک یونجه: این بیماری در استانهای سیستان و بلوچستان ، کرمان ، فارس ، اصفهان ، بوشهر و یزد گزارش شده و مهمترین و مخربترین بیماری یونجه در استان یزد می باشد.

نشانه بیماری: طی تحقیقات انجام گرفته نشانه های بیماری در 4 درجه دسته بندی شده اند.

درجه 1 شدت الودگی کم: بد شکمی و تغیر رنگ و ندرتا رشد اندامهای برگگی شکل در داخل گل.

درجه 2 شدت الودگی متوسط: رشد شاخه های باریک درمحل طوقه ،کاسبرگ های کشیده، وجود اندامهای برگ مانند و ساقه های رویشی در گل و سبز شدن گلبرگ ها،نیام های ناقص با بذرهای چروکیده یا ظاهر را سالم.

درجه 3 شدت الودگی شدید: توقف رشد و کوتولگی ، جاروک در ساقه، برگ ها کوچک زرد و بد شکل، عدم تشکیل گل یا گل های عظیم و رشد اندام های برگی شکل داخل انها.

درجه 4 شدت الودگی خیلی شدید: کوتولگی شدید، زردی و خشکیدگی بوته ها، در بعضی موارد کوتولگی گیاه همراه با زردی می باشد. گاهی قسمت های هوایی بوته کاملاً خشک شده و دوباره رشد کرده ولی رشد ضعیف است.

کنترل بیماری: نگهداری و تقویت گیاه بوسیله عملیات مناسب زراعی و کشت انبوه و متراکم از روش های موثر در پیشگیری از وقوع الودگی و گسترش بیماری باشد.

کریم ریاحی کیاسری